

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНИ

В умовах посилення процесів глобалізації одним із пріоритетних напрямків підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки є забезпечення переходу від використання статичних порівняльних переваг до переваг динамічних. Відтак, поступово вагомими детермінантами впливу на підвищення конкурентоспроможності національної економіки стають інноваційні фактори, зокрема науковий рівень виробництва, технологічний рівень капіталу, робоча сила, економія ресурсів і новаторський стиль управління.

Ретроспективний аналіз показав, що застосування інновацій як одного з головних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності в Україні системно не здійснюється. Таким чином, стратегічні завдання вимагають підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на інноваційних засадах з метою формування конкурентних переваг України на міжнародних ринках.

Високотехнологічна продукція іноземного виробництва складає нині понад 56% національного ринку, хоч ще на початку 2000-х рр. її частка складала лише 38% [1], що зумовлено, перш за все, інертністю українських виробників. Пануючий сьогодні в розвинутих країнах 5-й технологічний уклад, в промисловості України нині не перевищує 5% обсягів виробництва, а відтворювальна структура промисловості України все ще не відповідає вимогам часу.

Згідно з статистичними даними (табл. 1), частка підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність, за період з 2005 по 2013 рр. збільшилась з 11,9% до 16,8% або з 1193 підприємства до 1715. Тобто лише кожне шосте-сьоме підприємство займалось інноваціями (у провідних країнах – США, Японії, Німеччині й Франції частка інноваційно активних підприємств коливається у межах 70–80 % [2]). Обсяг реалізованої інноваційної продукції зріс з 25,0 млрд. грн у 2005 р. до 35,9 млрд. грн у 2013 р., при цьому зріс і обсяг виконаних наукових і науково-технічних робіт за досліджуваний період у 2,5 рази. Однак, бюджетне фінансування НДДКР залишається вкрай низьким і у 2013 р. становить лише 0,33% ВВП.

Таблиця 1

Окремі показники інноваційної активності промислових підприємств

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Кількість інноваційно активних підприємств, одиниць	1193	1118	1472	1397	1411	1462	1679	1758	1715
Частка в загальній кількості промислових підприємств, %	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8	13,8	16,2	17,4	16,8
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млрд. грн.	25,0	30,9	40,2	45,8	31,4	33,7	42,4	40,2	35,9
Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млрд. грн.	5,8	6,2	10,9	12,0	7,5	8,0	14,3	11,5	9,6
Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт, млрд. грн.	4,8	5,3	6,7	8,9	8,7	9,9	10,3	11,3	11,8
Бюджетне фінансування НДДКР, % до ВВП	-	0,37	0,39	0,41	0,37	0,34	0,29	0,33	0,33

Примітка: – дані відсутні

Джерело: розраховано автором на основі даних [1]

У розрізі видів економічної діяльності у сфері впровадження інновацій слід відзначити підприємства з виробництва тютюнових виробів (42,9%), основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів хімічної та нафтохімічної промисловості (41,0%), інших транспортних засобів (39,1%), комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (35,7%), електричного устаткування (28,5%) [1]. Однак у вітчизняній промисловості продовжує домінувати тенденція не оновлення виробничих потужностей, а завантаження наявних, недостатньо продуктивних. Як наслідок, затримка у їх модернізації збільшує інноваційний розрив між можливостями національних виробників та їхніх міжнародних конкурентів, поглиблюючи, тим самим, технологічне відставання України від світових лідерів.

Головною причиною відставання у розвитку галузей економіки і регіонів України є відсутність цілісної стратегії довгострокового науково-технічного розвитку країни. Підвищення ефективності інноваційних процесів в економіці, використання потенціалу науки в процесі технологічної модернізації економіки вимагають активізації використання інтелектуальних і науково-технічних ресурсів у виробничих процесах промисловості, що дозволить закріпити позитивну динаміку посткризового періоду і забезпечить передумови довгостроковому зростанню на інтенсивній основі [3].

Завдання розробки механізму перетворення потенційних конкурентних переваг України в інноваційній сфері на реальні, вимагає вдосконалення інституційного механізму інноваційного розвитку, з

урахуванням досвіду країн, що випереджують Україну за показниками глобальної та інноваційної конкурентоспроможності.

Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Лазарева Є. Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / Є. Лазарева // Економіст. - 2009. - №9. - С. 35 -37.

3. Шляхи активізації використання інтелектуальних та науково-технічних ресурсів у виробничих процесах промисловості України. Аналітична записка / О. Собкевич, В. Савченко [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/>.

УДК 339.5

М.Г.РЕГА

Мукачівський державний університет

СТАН ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ – ТРАНСКОРДОННОМУ РІВНІ

Закон України «Про транскордонне співробітництво» дає визначення поняттю «транскордонне співробітництво», а саме: транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Транскордонне співробітництво: відкриває можливість для спільного використання сировинних ресурсів, мобілізації внутрішніх резервів; отримання регіональної допомоги ЄС; пом'якшення периферійного розташування; скорочення відмінностей в розвитку транскордонних регіонів; створення нової регіональної економічної території і її об'єднання; посилення європейської інтеграції та об'єднання; підготовки держав, які очікують на приєднання до ЄС; рішення історичних, етнічних та інших проблем; багатобічного вирішення конфліктів.

Для дослідження транскордонного співробітництва на сучасному етапі використовуються багато різних теорій, що є науковою базою регіональних досліджень, зокрема, регіональної економіки. Займаючи визначену нішу в системі економічних та регіональних наук, регіональна економіка асимілює широку множину теоретичних знань, яку формують теорії, що містять конструктивні пояснення закономірностей і принципів раціоналізації економічного простору, розвитку різних типів регіонів, міжрегіональних взаємодій, розміщення видів діяльності та населення.